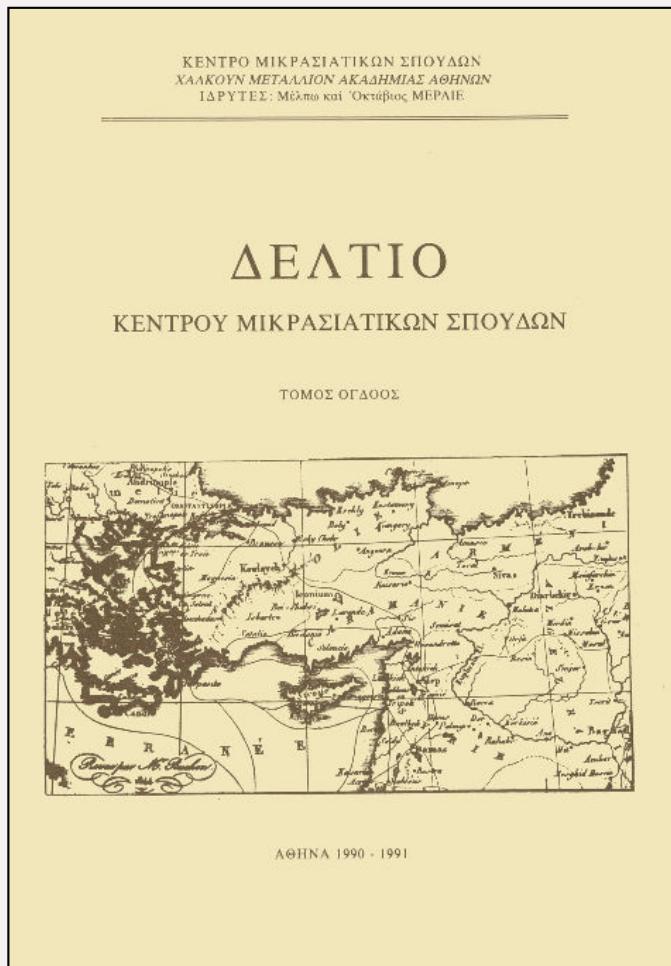

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τομ. 8, 1990

**Προλεγόμενα στο βιβλίο του Βαράσου της
Καππαδοκίας: [1934-1935]**

Λουκόπουλος Δημήτρης
<http://dx.doi.org/10.12681/deltiokms.240>

Copyright © 2015

To cite this article:

Λουκόπουλος, Δ. (1990). Προλεγόμενα στο βιβλίο του Βαράσου της Καππαδοκίας: [1934-1935]. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 8, 239-244. doi:<http://dx.doi.org/10.12681/deltiokms.240>

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ ΣΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΒΑΡΑΣΟΥ ΤΗΣ ΚΑΠΠΑΔΟΚΙΑΣ [1934-1935]

Αρχικὸ καὶ βασικὸ σκοπό του τὸ Μουσικὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο ἔβαλε νὰ περισώσῃ τὰ τραγούδια καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα τὰ προσφυγικά, ποὺ σὰ νιόφερτα καὶ σκορπισμένα δῶ κεῖ μαζὶ μὲ κείνους ποὺ τὰ τραγουδοῦν πᾶνε σιγὰ-σιγὰ νὰ ἐκλείψουν.

Εὐθὺς ποὺ μπήκαμε ὅμως μέσα στὶς προσφυγικὲς μᾶζες κι ἀρχίσαμε νὰ ἀνασκαλεύουμε τὴν πολύπλευρη καὶ πολυσύνθετη ζωὴ τῶν προσφύγων, νιώσαμε καὶ πῶς δὲν πρέπει νὰ περιοριστοῦμε ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο στὰ τραγούδια τους, ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ξαπλώσουμε τὴν ἔρευνα καὶ σ' ὅλη τους τὴν λαογραφία ποὺ μέρος της εἶναι καὶ τὰ τραγούδια. Ἐτσι θὰ ἥταν δυνατὸν νὰ μελετηθῇ καὶ τὸ τραγούδι πιὸ καλὰ μέσα στὸ λαογραφικό του περιβάλλον ἀπ' ὅπου ξεπετάχτηκε, ἀπαράλλαχτα ὅπως πιὸ καλὰ μελετιέται τὸ κάθε ζῶο καὶ φυτὸ στὸν τόπο ὅπου ζῇ παρὰ ἔξω ἀπ' αὐτόν.

Σιγὰ-σιγὰ εἰδαμε ἔτσι πῶς ἡ δουλειὰ παίρνει πλάτος, καὶ πλάτος πολὺ ἐνδιαφέρον· γενικέψαμε λοιπὸν τὴν προσπάθειά μας δίχως νὰ τόχουμε στὸ νοῦ μας ἀπ' ἀρχῆς. Μᾶς τράβηξε ἡ ίδεα πῶς χρέος τῆς σύγχρονης γενεᾶς μας εἶναι νὰ περισώσῃ καὶ τὴν λαογραφία τῶν προσφύγων, γιατὶ δίχως ἄλλο, ἀν αὐτὸ δὲ γίνη, ἡ λαογραφία τους θὰ συνταφῆ μὲ κείνους ποὺ τὴν ἔφεραν ἀπὸ τοὺς τόπους ποὺ ἀφῆκαν γιὰ νὰ γίνουν οἱ πρόσφυγες μας.

Τὰ παιδιὰ τῶν προσφύγων —τὸ βλέπομε δλοφάνερα— μόνο τὴν ἀνάμνηση τῆς γενέτειρας τῶν γονέων τους καὶ τὴν ἥχῳ τοῦ χαλασμοῦ τους τὸ πολὺ-πολὺ θὰ ἐπιζήσουν· τ' ἄλλα θὰ τὰ λησμονήσουν. Εἶναι φυσικὸ νὰ ἀφομοιωθοῦν πέρα γιὰ πέρα. Τὴν βλέπομε καὶ τώρα τὴν ἀφομοίωση. Τὰ προσφυγόπουλα οὕτε καὶ θέλουν νὰ προσέξουν στῶν γονέων τους τὴν λαογραφία. Περιφρονοῦν τὰ παλιὰ κεῖνα σὰν ἀσυγχρόνιστα, σὰν ἔξω ἀπὸ τόπο. Εἴδαμε ἔξαλλου πῶς τὸ Κράτος ὡς τώρα τὸ μόνο ἐνδιαφέρον ποὺ ἔδειξε γιὰ τοὺς πρόσφυγες ἥταν γιὰ τὴν ἀποκατάστασή τους· γι' ἄλλο τίποτε δὲ φρόντισε.

Νά οἱ λόγοι ποὺ ἐπέβαλαν νὰ ἐκτείνωμε τὸν κύκλο τῆς ἐνέργειας τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου καὶ στὴ λαογραφία τους· κι ἀρχίσαμε νὰ συλλέγουμε κατὰ ἔνα ώρισμένο σχέδιο ὑλικὸ ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ πολύ. Ἡ ἀρχὴ ἔγινε ἀπὸ τὴν Καππαδοκία. Αὐτὴ σὰν ξέχωρο ἐντελῶς τμῆμα ἀπὸ τὰ

Η ΜΕΛΙΩ ΜΕΡΛΙΕΡ, δ Δ. ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ κι ξνάς τραγουδοστής.

ἄλλα ὅπου ζοῦσαν "Ἐλληνες, ἔχει καὶ πιὸ μεγάλο τὸ ἐνδιαφέρον. Ἐξὸν ἀπὸ τὰ ἄλλα, ἡ Καππαδοκία τὸ ὑλικὸ ποὺ δίνει, τὸ δίνει σὲ ἴδιότυπη γλῶσσα· γλῶσσα ἀκατανόητη ἀπὸ τοὺς ἄλλους "Ἐλληνες, γιατὶ σχηματίστηκε μόνη της δίχως νὰ ἔρχεται σ' ἐπαφὴ μὲ τὸ κοινὸ γλωσσικὸ ὅργανο τοῦ ἄλλου 'Ἐλληνισμοῦ, τὴ δημοτικὴ γλῶσσα. Ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀποψη τὸ λαογραφικὸ ὑλικὸ τῆς Καππαδοκίας ἔχει καὶ γλωσσικὸ ἐνδιαφέρον μεγάλο, ποὺ ἐμεῖς οἱ "Ἐλληνες δὲ νιώσαμε ἀκόμα. Δὲ νιώσαμε δηλαδὴ πόση σημασία ἔχει μέσα στὸν ὅλον πολιτισμό μας ἡ πλατιὰ γνώση ὅλων τῶν γλωσσικῶν ἴδιωμάτων μας. Ἀπ' τὰ πολλὰ γλωσσικὰ ἴδιωματα τῆς Καππαδοκίας ἔνα εἶναι καὶ κεῖνο ποὺ μιλιέτανε στὸ Βαρασὸ καὶ πέντε ἄλλα χωριὰ ποὺ χτίστηκαν ἀπὸ Βαρασῶτες, ἀποικίες του.

Πρῶτος ἀπ' ὅλους ποὺ μελέτησε ὁ πωσοῦν τὰ Καππαδοκικὰ γλωσσικὰ ἴδιωματα εἶναι ὁ μακαρίτης Π. Κ. Καρολίδης κι ἔβγαλε στὴ Σμύρνη τὸ 1885 «Γλωσσάριον συγκριτικὸν 'Ἐλληνοκαππαδοκικῶν λέξεων ἥτοι ἡ ἐν Καππαδοκίᾳ λαλουμένη ἐλληνικὴ διάλεκτος καὶ τὰ ἐν αὐτῇ σωζόμενα ἵχνη τῆς ἀρχαίας Καππαδοκικῆς γλώσσης» πιὸ πλατιὰ μιλεῖ γιὰ τὸ φαρασιώτικο ἴδιωμα. Τοῦτον τὸν ἀκολούθησε ὁ Paul de Lagarde μὲ μιά του ἀνακοίνωση στὰ 1886 «Neugriechisches aus Kleinasiens» στὴ Göttingen. Στὰ 1909 ἔβγαλε κι ὁ H. Gregoire Γραμματικὲς σημειώσεις κι ἔνα λαϊκὸ παραμύθι ἀπὸ τὰ Φάρασα, ὅπου ἐμεινε δύο μέρες.

'Ο Ἀρχέλαος στὴ «Σινασό» του (σ. 137) μᾶς ἔδωσε ἔνα ὑπόδειγμα λόγου Βαρασιώτικου ἄλλὰ πολὺ ἀτελὲς κι ἀμελέτητο. Κεῖνος ὅμως ποὺ μελέτησε ἀλήθεια, ἐπίμονα καὶ ἐπιστημονικὰ τὰ γλωσσικὰ ἴδιωματα τῆς Καππαδοκίας εἶναι ὁ "Ἀγγλος καθηγητὴς κ. R. M. Dawkins κι ἔβγαλε στὸ Cambridge τὸ 1916 κι ἔνα ὀγκώδη τόμο ἀπὸ 695 σελίδες γραμματική, κείμενα καὶ γλωσσάριο. Ἀπὸ τὴ γλωσσικὴ πλευρὰ κανεὶς ἄλλος ὡς τώρα δὲ μελέτησε τὴν Καππαδοκία τόσο ὅσο ὁ ἀκούραστος αὐτὸς "Ἀγγλος. "Ο, τι ἔκαμε γιὰ τὸ ἴστορικὸ καὶ ἀρχαιολογικὸ μέρος ὁ Γάλλος κληρικὸς S. de Jerphanion ἔκαμε τοῦτος γιὰ τὰ γλωσσικὰ τῆς Καππαδοκίας ἴδιωματα. Αὐτὰ καὶ κάτι ἄλλα ψίχουλα ἔχουμε γιὰ δοκουμέντα μας. Τί πειράζει ὅμως, ἀφοῦ ἔχουμε ὅλην τὴν ἔμψυχη Καππαδοκία ἔδῶ; Οἱ πολυποίκιλοι λαοί της, νά τὸ ἀντικείμενο τῆς μελέτης μας τῆς λαογραφικῆς, πλουσιώτατο καὶ ἰκανοποιητικό.

'Η Διευθύντρια τοῦ Μουσικοῦ Λαογραφικοῦ 'Αρχείου κ. Μέλπω Μερλιὲ ἔξὸν ἀπ' τοὺς μουσικοὺς μπελάδες ἀνάλαβε καὶ τὴν κυλοστιαία προσπάθεια νὰ περιμαζέψῃ τὰ κείμενα τῶν Καππαδοκικῶν τραγουδιῶν σὲ ἔνα corpus, ἐπειτα παράλληλα μ' αὐτὸ καὶ τὴ λαογραφία ὅλων τῶν βόρειων περιφερειῶν τῆς Καππαδοκίας, δηλαδὴ καταπιάστηκε μὲ δουλειὰ ποὺ θὰ κοστίσῃ χρόνο ἀρκετὸ καὶ κόπους παραπολλούς.

Σὲ μένα ἀνατέθηκε ἡ μᾶλλον ἔτυχε νὰ πέσω στὰ Φάρασα καὶ τὶς ἀποικίες τους. Μαθημένος ὅπως εἴμαι ἀπὸ τέτοιες δουλειές στὴν ἀρχὴ τὸ πῆρα γιὰ εὔκολο πρᾶμα καὶ νόμισα πὼς γρήγορα θὰ τελειώσω. Σιγὰ-σιγὰ ὅμως κατάλαβα πὼς ἡ δουλειὰ ποὺ καταπιάστηκα σκοντάφτει στὴ γλῶσσα. Δίχως νὰ μάθω τὴ Φαρασιώτικη γλῶσσα εἶναι ἀδύνατο νὰ βγῶ σ' ἀποτέλεσμα, ἀλλὰ

καὶ ἄν ἔβγω ἡ ἐργασία μου θὰ ἥτον ἀνάξια λόγου, θὰ τῆς ἔλειπε ἡ ζωντάνια καὶ τὸ χρῶμα.

Ἐτσι τώρα καὶ τρία χρόνια ρίχτηκα μὲ τὰ μοῦτρα στὴ διάλεκτο. Καλύτερο βοηθὸ στὴν προσπάθειά μου εἶχα τὸν Dawkins. Στὴν ἀρχὴν ἔγραφα τὰ φαρασιώτικα ὅλο μὲ ἐλληνικὰ στοιχεῖα ἀκολουθῶντας τὴ γραφὴ τοῦ Ἀναστασίου Λεβίδη ποὺ φαρασιώτικες παροιμίες του τύπωσε ὁ Dawkins στὴ «Λαογραφία» (τ. IA', σ. 131). Ὁστόσο ἡ γραφὴ αὐτὴ δὲν ἴκανοποιοῦσε. Τὸ ζήτημα αὐτὸ ἀπασχόλησε τὴν κ. Μερλιέ καὶ μένα παραπολύ. Εἶναι ζήτημα ἀπὸ τὰ πρωταρχικά. Τελευταῖα κατάληξα ν' ἀκολουθήσω τὴ γραφὴ τοῦ κ. Dawkins κι αὐτὴν ἀκολουθῶ ὅσο μοῦ εἶναι δυνατόν, μόλιο ποὺ ἡ Διευθύντρια κ. Μερλιέ δὲν τὸ βρίσκει ὀρθὸ νὰ ἀκολουθοῦμε τυφλὰ ἐνα σύστημα γραφῆς, ποὺ μπορεῖ νὰ μὴν εἶναι καὶ σωστό· ἐξάλλου ἡ προσπάθειά της εἶναι νὰ μεταθέσῃ τὴν εὐθύνη τῆς γραφῆς σὲ ὅμους γλωσσολόγου γιὰ νὰ εἶναι ἡσυχη, ὅτι ἡ δουλειὰ γίνεται μὲ τὸν πιὸ τέλειο τρόπο. Ἐτσι εἶναι! ἀλλὰ τάχα θὰ βρεθῇ αὐτὸς ὁ γλωσσολόγος! Δὲν τὸ πιστεύω, κι ἔτσι πάλι στὰ δικά μας φῶτα ἔστω καὶ θαμπά πρέπει νὰ στηριχτοῦμε· ἐπομένως κι ὅσοι θὰ διαβάζουν τὰ κείμενά μας, ἀς ἔχουν ὑπόψει τους πὼς φθογγολογικὰ δὲν τὰ ἔχουν τέλεια, ὅπως τὰ ἔχουν τουλάχιστο μορφολογικά.

Ἀπὸ τὰ βιβλία ἐλάχιστα μπορεῖ νὰ μάθῃ κανεὶς γιὰ τὰ Φάρασα. Δικοί μας καὶ ξένοι δὲν ἔγραψαν, παρὰ μιὰ ἀπλῆ μνεία ἔκαμαν γιὰ τὸ ἀπόκεντρο αὐτὸ χωριό.

Ἀπὸ τοὺς δικούς μας ὁ Καρολίδης πρῶτος στὸ ἔργο του ποὺ εἶδαμε παραπάνω κάνει μιὰ θύμιση κοντὰ στὰ τόσα γλωσσικά. Ἐπειτα ὁ Pīzος στὰ «Καππαδοκικά» του (σ. 80 Ἐκδ. 1856 Κων/πολ.) κι ὁ Ἀρχέλαος (Σαραντίδης) στὴ «Σινασσό» του (σ. 121). Ἀπὸ τοὺς ξένους ὁ Reclus (p. 548) μιλεῖ γιὰ δόμαδες Ἐλλήνων ποὺ διατήρησαν τὴν ἐλληνική τους συνείδηση καὶ τὴ γλῶσσα κεῖ ποὺ ἀρχίζει ἡ χερσόνησος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ ὀνομάζει τὰ Φάρασα ἀετοφωλιὰ ποὺ δεσπόζει τῶν γύρω του.

Ἄπ' αὐτὰ ποὺ μπόρεσα νὰ ἴδω καὶ νὰ διαβάσω εἶδα πὼς πολὺ λίγη σχετικῶς προσοχὴ δόθηκε στὰ Φάρασα, κι ἥταν ἐπόμενο. Ἐνας ποὺ μελετᾷ τὴν Καππαδοκία, τὴ μελετᾶ σὰν ἔνα σύνολο κι ἡ μελέτη του λοιπὸν δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι εἰδική. Τὰ Φάρασα σὰν μέρος ἐνὸς σύνολου δὲν ἥταν δυνατὸν παρὰ σὰ μέρος τοῦ συνόλου τούτου νὰ μελετιέται, ἐπόμενο λοιπὸν νὰ μὴν ἔχῃ τὸ πλάτος καὶ βάθος ποὺ τοῦ ἀξίζει.

Μὲ τὴν ἐργασία ποὺ τολμῶ νὰ παρουσιάσω, δὲν νομίζω ὅτι ἔξαντλῶ καὶ τὸ θέμα· ἔνα μόνο ἰσχυρίζομαι πὼς μπῆκα πιὸ βαθιὰ στὰ ἔγκατα αὐτοῦ τοῦ θέματος, ποὺ δὲν εἶναι μόνο λαογραφικό, παρὰ καὶ γλωσσικό. Καὶ λέγοντας «πιὸ βαθιά», ἐννοῶ, πὼς τὸ γλωσσολαογραφικὸ ὑλικὸ ποὺ προσφέρω εἶναι πλουσιώτατο. Θὰ εἶναι τουλάχιστο τόσο πλούσιο ὥστε νὰ μποροῦν εἰδικοὶ γλωσσολόγοι νὰ βγάλουν τὰ ὅσα λείπουν ἀκόμα ἐπιστημονικά (γραμματικῆς, συντακτικοῦ καὶ ἄλλα) συμπεράσματα. Θὰ μποροῦν ἐπιστήμονες λαογράφοι νὰ παραδεχτοῦν ὅτι ἔχουμε ἀποθησαυρίσει τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ λαογραφικοῦ ὑλικοῦ τῶν Φαράσων.

Μὲ τὴν ἐργασία ποὺ παρουσιάζω, ἐγὼ πρῶτος δὲν εἶμαι ἰκανοποιημένος. Ἐδῶ δὲν πρόκειται γιὰ ἔνα τιποτένιο ἐλληνικὸ γλωσσικὸ ἴδιωμα καὶ μιὰ φτωχὴ λαογραφικὴ γωνία, ἀλλὰ γιὰ ἔναν ὀλόκληρο ἐλληνικὸ πολιτισμὸ ποὺ σὲ μικρογραφία μᾶς δίνει νὰ καταλάβωμε τί ἡταν ὁ Καππαδοκικὸς πολιτισμός, εἴτε βυζαντινὸ τὸν θέλετε, εἴτε ρωμαϊκό, εἴτε ἀλεξαντρινό, εἴτε ὅ,τι δήποτε ἄλλο!

Θαρρεῖ κανεὶς πῶς παραμέρισε στὰ ἀπρόσιτα κεῖνα μέρη ὅ,τι ἀπόμεινε ἀπ’ τὸν Καππαδοκικὸ πολιτισμὸ γιὰ νὰ βρῆ ἄσυλο. “Ο, τι γιὰ τὸ βυζαντινὸ θρησκευτικὸ πολιτισμὸ εἶναι τὸ “Ἄγιο” Όρος, τὸ ἕδιο νομίζω μπορεῖ νὰ θεωρεῖται καὶ ἡ κοιλάδα τοῦ Ζαμάντη ποὺ ἀνοίγεται ἀνάμεσα στὶς πτυχὲς τοῦ Ἀντίταυρου. Ἔκεῖ σωθῆκαν τὰ παλαιὰ θρησκευτικὰ θέσμια, ἐδῶ σώθηκε τὸ λαϊκὸ βυζαντινοκαππαδοκικὸ χρῶμα φορτωμένο ἀπὸ γλωσσικὲς καὶ λαογραφικὲς πινελιές ποὺ ἀξίζουν τὴ μελέτη πολλῶν ἐπιστημόνων· πολὺ περισσότερο, γιατὶ ἡ Ἀνταλλαγὴ τὸν πληθυσμὸ αὐτὸ ποὺ ἔσωσε τὸν παραπάνω πολιτισμὸ τὸν ἔφερε τόσο μπρὸς στὰ πόδια μᾶς σὰ γιὰ νὰ μᾶς πῆ: νῦμαι ἐδῶ κοντά σας. Ἐμπρός, σῶστε με, σὲ λίγο δὲ θὰ εἶμαι, χάνομαι πιά.

Πρῶτα σκεφτήκαμε ὅλο τὸ ὑλικὸ νὰ τὸ συμπεριλάβουμε σ’ ἔνα βιβλίο ποὺ θὰ τὸ τιτλοφορούσαμε «τὸ Βαρασὸ κι οἱ ἀποικίες του».

Ἡ πεῖρα ὅμως μᾶς δίδαξε πῶς αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο, γιατὶ ὁ ὄγκος τοῦ βιβλίου θὰ ἔπειράσῃ τὰ ὄρια ποὺ πρέπει· ἔπειτα γιὰ νὰ τυπωθῇ ἔνα τόσο μεγάλο βιβλίο θὰ πρέπει νὰ περάσουν πολλὰ χρόνια, κι ἔτσι θὰ ἔξακολουθῇ νὰ μένῃ ἄγνωστος ἀκόμα ἔνας τεράστιος λαογραφικογλωσσικὸς πλοῦτος, ἐνῶ ἔτσι θὰ μποροῦν ἐν τῷ μεταξὺ οἱ ἐπιστήμονες νὰ χρησιμοποιήσουν ὅ,τι θὰ βγαίνῃ στὸ φῶς τῆς δημοσιότητας.

Ἐτσι ἀποφασίσαμε νὰ βγάλουμε τμηματικὰ τὴν ὕλη σὲ βιβλία.

Πρῶτο βιβλίο ποὺ δίνομε εἶναι τοῦτο, μὲ τίτλο «‘Ο Βαρασὸς α) ἡ ἱστορία του». Θὰ ἀκολουθήσῃ δεύτερο «τὰ τοπωνύμια» καὶ οὕτω καθεξῆς.

Τὰ γλωσσικὰ κείμενα τὰ βάζομε στὸ τέλος μὲ αὖξουσα ἀριθμητικὴ σειρά· ὁ κάθε ἀριθμὸς ἀντιστοιχεῖ σὲ ἀριθμὸ τῆς μετάφραστης ποὺ παρενθέτουμε σὰ δοκουμέντο κάθε φορὰ ἐνῶ πραγματεύμαστε τὴ λαογραφικὴ ἱστορία τοῦ Βαρασοῦ. Ὁ γλωσσολόγος θὰ μπορῇ νὰ κάνῃ τὴ μελέτη του παραβάλλοντας κείμενο καὶ μετάφραση. Κεῖνος πάλι ποὺ τὸ ἐνδιαφέρον του εἶναι νὰ μάθῃ μόνο τί ἡταν ὁ Βαρασὸς καὶ τίποτε παραπάνω, ἀπρόσκοπτα θὰ διαβάζῃ τὸ βιβλίο παραβλέποντας τὸ γλωσσικὸ μέρος παραμερισμένο ὅπως εἶναι στὸ τέλος.

Προσπαθήσαμε μ’ αὐτὴν τὴν κατανομὴ τῆς ὕλης νὰ κάμουμε πιὸ εὔκολη τὴν ἀνάγνωση τοῦ βιβλίου ποὺ ἀμεσα βέβαια ἐνδιαφέρει κείνους ποὺ δὲ θὰ τὸ διαβάσουν, τοὺς Βαρασῶτες, γιατὶ οἱ πιὸ πολλοί τους εἶναι ἀγράμματοι, κι ἵσως θὰ τρίβουν τὰ μάτια τους σὰν ἀκούσουν πῶς εἶχαν κρυμμένο θησαυρὸ πνευματικὸ καὶ τοὺς τὸν ἀποκαλύψαμε· μὰ ἐνδιαφέρει τοὺς ἐπιστήμονες, ἐνδιαφέρει τέλος καὶ τοὺς Ἑλληνες ποὺ θέλουν νὰ γνωρίσουν τὸν πολυδαίδαλο νεοελληνικὸ πολιτισμό μας.

Ἐξάλλου ἔχομε καὶ εὐθύνη μπρὸς στὶς γενεὲς ποὺ θὰ μᾶς ἀκολουθήσουν.

Κείνες μὲ τὴν προοπτικὴ ποὺ θὰ πάρῃ ἡ ζωή τους ἵσως μὲ πιὸ πολὺ ἐνδιαφέρον θὰ διαβάζουν πώς κάποτε στὶς ἀετοφωλιὲς τοῦ Ἀντίταυρου ζοῦσε κάποια ἑλληνικὴ φυλὴ ποὺ φύλαξε πιστὰ τὴν ἑθνικὴ κληρονομιὰ ποὺ πῆρε ἀπ’ τὸ μεσαιωνικὸ ἑλληνισμό, κι ἵσως θὰ ἐπαινέσουν τὴν προσπάθειά μας γιατὶ θὰ τοὺς γίνῃ ἀφορμὴ μελλοντικῆς μεγαλουργίας.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΥΚΟΠΟΥΛΟΣ

Πρωτοπόρος λαογράφος καὶ συγγραφέας. Γεννήθηκε τό 1874 στὸν Ἀρτοτίνα τῆς Δωρίδας. Ὑπηρέτησε ἀρχικὰ ὡς δημοδιδάσκαλος καὶ ἀργότερα ἀποσπάσθηκε, τὸ 1925, στὸ Ἰστορικὸ Λεξικὸ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ τὴν ἐπόμενη χρονιὰ στὸ Λαογραφικὸ Ἀρχεῖο. Ὡς τὸ θάνατό του τό 1943 ὑπῆρξε γραμματέας τῆς Ἑλληνικῆς Λαογραφικῆς Ἐταιρείας. Συνεργάστηκε στενὰ μὲ τὴ Μέλπω Μερλιὲ ἀπὸ τὸ 1930 στὰ πρῶτα στάδια τῆς συλλογῆς τοῦ ὑλικοῦ τοῦ Κέντρου Μικρασιατικῶν Σπουδῶν.

Στὸ πλαίσιο τῆς ἔρευνας τοῦ Κέντρου ἀσχολήθηκε εἰδικότερα μὲ τὰ Φάρασα τῆς Καππαδοκίας καὶ ἄφησε ὀλόκληρη σειρὰ χειρογράφων γιὰ τὸν σημαντικὸ αὐτὸ οἰκισμὸ ποὺ ἀποτελοῦσε τὴν ἀνατολικὴ ἐσχατιὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἀπὸ τὰ χειρόγραφα αὐτὰ ἐκδόθηκαν δύο βιβλία, Ἡ λαϊκὴ λατρεία τῶν Φαράσων (1949) σὲ συνεργασία μὲ τὸν Δ. Πετρόπουλο καὶ Παροιμίες τῶν Φαράσων (1951) σὲ συνεργασία μὲ τὸν Δ. Λουκάτο.